

Latvijas derīgo izrakteņu izmantošanas iespējas

Sasniedzamais rezultāts: nosaucu Latvijā atrodamo dabas resursu – derīgo izrakteņu izmantošanas iespējas.

Uzdevums

Izlasi tekstus par Latvijas derīgajiem izrakteņiem!

Izmantojot tekstus, izvēlies vienu no derīgajiem izrakteņiem un par viena Latvijas derīgā izrakteņa izmantošanu izveido shēmu “izejviela – process – produkts”!

Dolomīts

Dolomīts ir viens no izplatītākajiem derīgajiem izrakteņiem Latvijā. Dolomīts sastopams plašā joslā Latvijas centrālajā un austrumu daļā, kur arī atrodas nozīmīgākās atradnes – Dārziems, Turkalne, Kranciems, Aiviekste. Visblīvākais un izturīgākais dolomīts, kuru drupinot var iegūt izturīgas šķembas, atrasts Biržu atradnē (Jēkabpils novadā). Dolomītu Latvijā galvenokārt izmanto ceļu būvei nepieciešamo šķembu ražošanai. Dolomīta plāksnes izmanto kā dabisku būvakmeni. Gliemeždolomītu un skaistas nokrāsas dolomītu izmanto ēku fasādēs kā dekoratīvo akmeni. No dolomīta ražo būvkaļķus un dolomīta miltus.

Veido shēmu: izejviela – process – produkts!

Māls

Māls ir Latvijā plaši izplatīts nogulumiezis. Lieli māla krājumi ir Zemgales līdzenumā un Latvijas austrumu daļā. Latvijā atrodami māli ir visai daudzveidīgi, tāpēc daudzveidīgas var būt to izmantošanas iespējas. Viena no nozīmīgākajām atradnēm ir Lode (Liepa) netālu no Cēsīm. Šajā atradnē iegūto mālu izmanto keramisko būvmateriālu – dažādu apdares un celtniecības ķieģeļu (caurumoto, krāsns-dūmvadu u. c.), grīdas plāksņu, keramisko apdares elementu, klinkera bruģakmens un celtniecības bloku ražošanā. Brocēnu atradnē iegūto mālu izmanto cementa ražošanā. Mālu izmanto arī mākslas un sadzīves keramikas izstrādājumu ražošanā. Mālus var izmantot arī sadzīves un rūpniecisko notekūdeņu attīrīšanai.

Veido shēmu: izejviela – process – produkts!

Smilts un grants

Smilts un grants ir visvairāk iegūtie derīgie izrakteņi Latvijā. To iegulas ir visā mūsu valsts teritorijā. Nozīmīgas atradnes ir Kurzeme, Gramzda, Pāvuli, Veseta. Smilti un granti galvenokārt izmanto ceļu būvē un remontā, dzelzceļu būvē, kā arī ēku būvniecībā un būvkonstrukciju ražošanā. Granti un smilti izmanto betona un javu izgatavošanā.

Reti sastopamas ir baltās kvarca smiltis. Lielākā atradne ir Bāle-Bērziņi. Kvarca smiltis var izmantot stikla ražošanā, metalurģijā (veidņu ražošanai), kā arī ķieģeļu ražošanā.

Veido shēmu: izejviela – process – produkts!

Laukakmeņi

Latvijas teritorijā laukakmeņi ir ļoti izplatīti. Taču lielus sakopojumus tie veido reti – plaši akmeņu lauki ir Rīgas līča piekrastē – Kurzemē starp Roju un Kalteni un Vidzemē no Tūjas līdz Salacgrīvai. Unikāli laukakmeņu krāvumi ir Kaltenes kalvas. Laukakmeņi ir augstvērtīgs būvmateriāls tiltiem, aizsprostiem, ēku būvei, skulptūru un pieminekļu izgatavošanai. No kalciem laukakmeņiem ir būvētas vairākas Latvijas skaistākās pils, piemēram, Cesvaines pils. Milzīgus laukakmeņus sauc par dižakmeņiem un tie ir aizsargājami dabas pieminekļi. Latvijā lielākais dižakmens ir Nīcgales Lielais (Baltais) akmens.

Veido shēmu: izejviela – process – produkts!